METK
Maaelu
Teadmuskeskus

Eesti maaelu tarkvara

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond: Euroopa investeeringud maapiirkondadesse

Vahekultuuride kasvatamine koduaias

Merili Toom
Ülle Tamm

11.03.2023

Maaelu
Teadmuskeskus

Vahekultuure kasvatatakse põhikultuuride vahelisel perioodil eesmärgiga parandada mullaviljakust, vähendada umbrohtumust ja haigustekitajate levikut

Maaelu
Teadmuskeskus

Vahekultuuride kasvatamine

- On võimalik kasvatatada erinevatesse perekondadesse kuuluvaid taimeliike
- Liblikõielised seovad sümbioosis mügarbakteritega õhulämmastikku
- Teised liigid (nt. kõrrelised ja ristõielised) seovad toitaineid mullast
- Vahekultuure võib kasvatada erinevatest liikidest koosneva seguna
- Valida kiire arenguga liigid
- Haigustekitajate leviku vältimiseks ei tohiks vahekultuurid kuuluda eelneva ega järgneva põhikultuuriga samasse sugukonda

Maaelu Teadmuskeskus

Vahekultuuride liigid

Talvituvad liigid

- katavad maapinda sügis-talvisel ja varakevadisel põhikultuuride vabal perioodil (kaitsevad mulda toitainete kao eest)
- rohkesti toitaineid järgmisele kultuurile
- Mulda viimine tülikas
- **Külmaõrnad ehk mittetalvituvad vahekultuurid**
- lagunevad talve jooksul
- osa seotud toitaineid jääb kasutamiseks järgnevale kultuurile
- ei vaja mulda viimist (saab hõlpsasti kasutada kaevamisvabas aias)

Maaelu
Teadmuskeskus

Kuhu ja millal vahekultuure külvata?

- Põhikultuuri alt vabanenud alale
- Uuele rajatud peenrale

METK
Maaelu
Teadmuskeskus

Liblikõielised vahekultuurid

- Seovad koostöös mügarbakteritega õhulämmastikku
- Aitavad vähendada sünteetiliste väetiste kasutamist

Mittetalvituvad liblikõielised

Põldhernes ja põlduba

- Moodustavad suure biomassi
- Head lämmastikusidujad

Üheaastased ristikud Aleksandria ristik ja inkarnaatristik

- Moodustavad suure biomassi vaid varajasel külvamisel
- Kasutades suvise vahekultuurina on väga ilusad õitsejad

Maaelu Teadmuskeskus

Talvituvad liblikõielised

Talivikk (sordi valik tähtis)

- Talvekindel
- Moodustab pinda katva (roomava) taimiku
- Surub alla umbrohte
- Hästi arenenud juurestik
- Väga hea lämmastiku siduja
- Taimiku muldaviimine töömahukas

Maaelu
Teadmuskeskus

Talvituvad liblikõielised

Mitmeaastased ristikud

- Kasvukohal pikemaajaliselt
- Võivad moodustada väga suure biomassi
- Sobivad kasutamiseks suuremal pinnal
- Taimiku muldaviimine töömahukas

METK
Maaelu
Teadmuskeskus

Mittetalvituvad ristõielised

Kesaredis ja valge sinep

- Kiirekasvulised
- Sügava juurekavaga
- Seovad toitaineid sügavatest mullakihtidest
- Parandavad mulla struktuuri
- Glükosinolaatide sisalduse tõttu pärsivad mullapatogeenide levikut (biofumigatsiooni efekt)
- NB! Mitte kasvatada järjestikku ristõielise kultuuriga (kapsas, redis jne)

METK
Maaelu
Teadmuskeskus

Kesaredis ja valge sinep lagunevad talve jooksul ja jätavad maa umbrohupuhtaks

METK
Maaelu
Teadmuskeskus

Tatar ja keerispea

- Kiire kasvuga, suruvad alla umbrohte
- Ei kuulu enamasti samasse perekonda saagikultuuridega (puudub oht haigustekitajate levikuks)
- Head fosfori sidujad
- Tatar on väga hea põuataluvusega
- Õitsemise korral meelitavad ligi tolmeldajaid

NB! Pärast seemnete valmimist ja mullapinnale varisemist võivad hiljem uuesti kasvama hakata

Maaelu
Teadmuskeskus

Kõrrelised vahekultuurid

Talvituv

Rukis

- Sügisel kiire kasvuga
- Tugev narmasjuurestik
- Umbrohtude allasuruja (allelopaatilised omadused – juureeritised vähendavad umbrohuseemnete idanemist)
- Taimiku muldaviimine töömahukas

Maaelu
Teadmuskeskus

Kõrrelised vahekultuurid

Mittetalvituv

Kaer

- Kiire kasvuga

METK
Maaelu
Teadmuskeskus

Kaer

Kaera biomass laguneb aeglaselt, jättes kevadeks maapinnale kaitsva multšikihi ja juurte poolt kobestatud mulla

METK
Maaelu
Teadmuskeskus

- Multšikihi sisse tehtud aukudesse saab külvata seemed (nt hernes) või istutada taimeistikud (nt suvikõrvits)
- Kartuli saab labida abil hõlpsasti multšikihi sisse panna

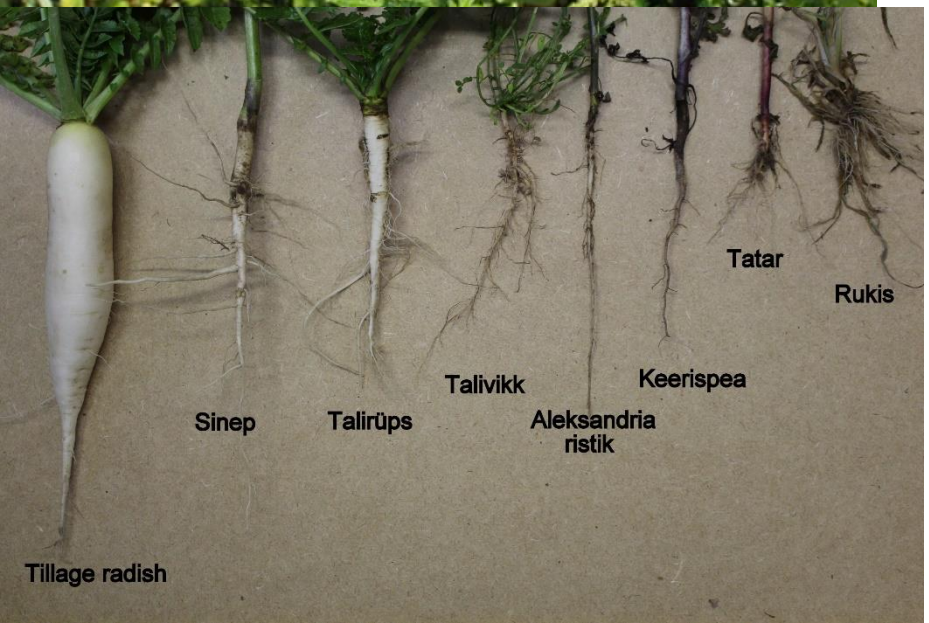

Vahekultuuride segud

- Kultuurid reageerivad erinevalt mulla- ja ilmastikutingimustele (kasvatusriskide vähendamine)
- Erinevate taimeliikide segud tagavad parema pinnakatvuse ja seeläbi ka parema umbrohtude allasurumise
- Mullas erinevatel sügavustel paiknevad juured aitavad tõhusamalt toitaineid siduda ja erinevaid kihte kobestada
- Mitmekesistub juureeritiste toime mullapatogeenidele

Maaelu
Teadmuskeskus

Vahekultuurid kasvuhoones

Vahekultuurid aitavad kasvuhoones parandada mullaviljakust ja pärssida haigustekitajate levikut, mis on tingitud sama kultuuri pidevalt ühel kohal kasvatamisest

METK
Maaelu
Teadmuskeskus

Mittetalvitunud vahekultuuride multšikihi sisse on võimalik istutada tomati- ja kurgitaimed

METK
Maaelu
Teadmuskeskus

Soovitusi vahekultuuride külviks

- Seemned võib mulda rehitseda
- Ühtlasema taimiku saab kattes seemed mullakihiga (sobilik väiksemale pinnale)
- Katteloor tagab kiirema idanevuse ja kaitse lindude eest (eemaldada õigeaegselt)

Vahekultuuride seeme on saadavad mitmetes aianduspoodides

Baltic Agro vahekultuuride seemed

Keerispea
Valge sinep
Punane ristik
Roosa ristik

METK
Maaelu
Teadmuskeskus
Aitäh kuulamast!